

Анализа складишног простора у Републици Српској у циљу повећања пољопривредне производње

Стеван Тривковић¹, Борислав Раилић², Зоран Маличевић²

¹*Републичка управа за инспекцијске послове-Инспекторат Републике Српске*
²*Универзитет у Бањој Луци, Пољопривредни факултет*

Сажетак

У раду је извршено снимање стања складишта са освртом на складишне капацитете у Републици Српској за складиштење зрнастих пољопривредних производа. Посебна пажња је посвећена на вријеме изградње, врсти складишног простора и капацитету складишта преко 1000 t. Складишта, чији су складишни капацитети испод 1000 t, нису били предмет анализе из разлога што се та складишта користе на пољопривредним газдинствима и са аспекта складиштења тржишних вишкова меркантилног зрна су занемарујући. Истраживање је обухватило производњу зрнастих пољопривредних производа за 2010. и 2011. годину. Након систематизације, разврставања, те утврђивања количина производње зрнастих пољопривредних производа извршена је анализа могућности повећања производње у односу на складишне капацитете. Циљ истраживања је био да се утврди могућност повећања зрнастих пољопривредних производа у зависности од складишног капацитета постојећих складишних капацитета. Истраживања показују да Република Српска располаже са складишним простором капацитета 317.976 t (укупни складишни капацитет се односи на складишта, чији је складишни капацитет преко 1.000 t) и да Република Српска треба да има већи складишни простор како би се повећала пољопривредна производња. Ова констатација је потврђена следећим чињеницама: производња зрнастих пољопривредних производа у 2010. години била је 739.546 t-недостаје складишног капацитета за 421.570 t; производња зрнастих пољопривредних производа у 2011. години била је 701.654 t -

недостаје складишног капацитета за 383.678 t, и производња зрнастих пољопривредних производа у 2012. години била је 595.495 t, што значи да је недостајало складишног капацитета за 277.519 t.

Кључне ријечи: складишни капацитети, зрнасти пољопривредни производи

Увод

Проблем складиштења пољопривредних сировина и производа веома је осјетљиво питање које треба систематски рјешавати. Ово је потребно како би се постигла најрационалнија рјешења уз најмања могућа улагања, при чему ваља имати у виду да је производња у овој грани привреде сезонска, али и потрошња, која се са мањим или већим осцилацијама за велики дио пољопривредних производа тражи претежно током цијеле године.

У савременој пољопривредној производњи све се више пажње поклања складиштењу поготово у вријеме убирања када је потребно огромну количину различитих зрнастих пољопривредних производа чувати ускладиштеноу како би исти задржали природне особине. На тај начин се ускладиштена сировина чува на дужи временски период и спрема за даљи процес производње. Од посебног је значаја складиштење властитих пољопривредних производа које омогућава лакше превазилажење кризне ситуације на тржишту како сировина тако и производа из пољопривреде. Произвођач као купац сировине и полупроизвода у великој мјери може да утиче на начин довоза купљене робе, како по времену, тако исто и по количинама, врстама, начину паковања и у крајњем случају са цијеном.

Док се у другим индустријским капацитетима у погледу складиштења потребним сировинама, полупроизводима и производима, а исто тако рационална организација снабдијевања далеко одмакло и заузела значајно мјесто, у области пољопривредне производње још се знатно заостаје (Татомировић, 1977.).

Циљ истраживања био је да се утврди могућност повећања производње зрнастих пољопривредних производа у зависности од складишних капацитета постојећих складишта.

У агротехнолошком процесу производње зрнастих пољопривредних производа складиштење је последња фаза (Бабић, 2000.) у

процесу стварања готовог производа или полупроизвода. У овом раду анализираће се постојећи складишни простори у Републици Српској са посебним освртом на капацитета преко 1000 *t* са циљем повећања производње зрнастих пољопривредних производа.

Материјал и методе рада

Како у Републици Српској нема евиденције о било каквим складишним просторима у периоду 2010. године, у склопу истраживања које је спроведено за потребе израде магистарске тезе, дошло се анкетним путем преко општинских одјељења за пољопривреду до података о складишним капацитетима преко 1000 *t*. Структура власништва није анализирана, нити је анализирана техничка поузданост појединих складишта. Прикупљани су подаци о броју и врстама складишног простора као што су: бетонски силоси, метални силоси и подна складишта. Обухваћен је период изградње складишног простора до 2010. године. Такође су узети подаци из „Статистичког годишњака Републике Српске, 2011,2012 и 2013 година,, о количинама произведеним најчешће пољевених житарица у Републици Српској за 2010., 2011. и 2012 годину: кукуруз, пшеница, јечам, оvas, раж и соја.

На основу прикупљених података извршена је систематизација појединих складишта, утврђени расположиви капацитети и упоређивани подаци са производњом зрнастих пољопривредних производа у Републици Српској за 2010. , 2011. и 2012 годину, те анализирана могућност повећања производње наведених култура.

Резултати и дискусија

У табели 1. приказани су подаци о времену изградње складишта, врсти складишног простора и укупни складишни капацитети за зрнасте пољопривредне производе у Републици Српској за складишта преко 1000 *t*.

Укупни инсталирани складишни капацитети у Републици Српској износе 317.976 *t*. На бетонске силосе односи се 158.470 *t* или 49,84 %, односно 123.626 *t* или 38,88 % на металне силосе и подна складишта 35.880 *t* или 11,28 %.

У периоду од 2000. године до 2010. године у Републици Српској изграђено је 53.280 *t* складишног простора од тога бетонски силоси

2.650 t или 4,97 %, метални силоси 44.550 t или 83,62 % и подна складишта 6.080 t или 11,41 %.

Такође је значајно напоменути да се у Републици Српској налази 37 центара за складиштење зрнастих пољопривредних производа капацитета преко 1000 t у којима је инсталирано 56 складишта следеће структуре:

- 22 бетонска силоса или 39,29 %
- 21 метални силос или 37,50 % и
- 13 подних складишта или 23,21 %.

Таб. 1. Период изградње, врста и укупни капацитет складишног простора
Construction period, type and total capacity of storage facilities

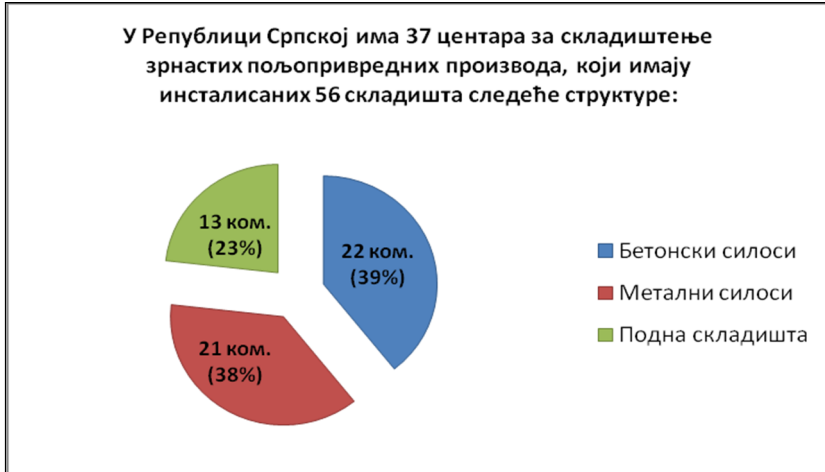
Ред. бр. No.	Врста складишног простора <i>Type of storage facility</i>	Период изградње и капацитет складишта у (t) <i>Construction period and capacity in (t)</i>		Укупно Total
		до 2000. год. <i>till 2000</i>	до 2010. год. <i>after 2010</i>	
1.	Бетонски силоси <i>Concrete silos</i>	155.820	2.650	158.470
2.	Метални силоси <i>Metalic silos</i>	79.076	44.550	123.626
3.	Подна складишта <i>Ground storage</i>	29.800	6.080	35.880
Укупно / Total		264.696	53.280	317.976

Ради боље прегледности, подаци о структури складишта у Републици Српској приказани су графички на слици 1

Учешће металних силоса у структури складишта у износу од 38% у односу на бетонске силосе 39%, говори да су и метални силоси данас у Републици Српској доста заступљени у складиштењу зрнастих пољопривредних производа. Метални силоси, који су били у државном власништву су грађени у периоду од 1966. – 1981. године. Најзначајнија градња металних силоса је била присутна у приватном сектору и то у периоду од 2000. – 2010. године и укупни складишни капацитети изграђени у том периоду износе 44.550 t, што се може оцијенити као позитиван напредак у изградњи складишни капацитета у Републици Српској.

Највећа заступљеност бетонских силоса је код некадашњих државних предузећа, која су после спроведеног процеса власничке

трансформације приватизована и данас су то акционарска друштва, то су силоси који су грађени у периоду од 1848. – 1986. године.

Сл. 1. Структура складишта у Републици Српској
Storage facilities structure in Republic of Srpska

На сликама 2, 3 и 4 приказан је изглед металног и бетонског силоса, те подног складишта.

Сл. 2. Метални силос
Metalic silo

Сл. 3. Бетонски силоси
Concrete silos

Може се такође констатовати, да је одређени број бетонских силоса, која нису била у власништву државних предузећа, односно која су изграђена у приватном власништву, доста касније грађени и то у периоду од 1984. – 2003. године, међутим, њихови складишни капацитети су доста мањи од бетонских силоса, која су била у државном власништву.

Подна складишта, која су била у државном власништву су грађени у периоду од 1950. – 1980. године. Данас се та складишта не користе за складиштење зрнастих пољопривредних производа из разлога што је ревитализација тих објеката доста скупа и захтјева улагање значајних финансијских средстава, а са друге стране та

складишта немају ријешено питање механизованог истовара и утовара зрна, као ни контролу квалитета зрна.

Подна складишта, која су грађена у приватном власништву су доста касније грађена и то у периоду од 1980. – 2006. године и данас имају примјену код млинова мањих капацитета.

Сл. 4. Подно складиште
Ground storage

Производња зрнастих пољопривредних производа како за исхрану људи тако и за исхрану стоке у Републици Српској стално варира (Табела 2.). Укупна количина произведених зрнастих пољопривредних производа у 2010. години износила је 739.546 *t*, у 2011. години 701.654 *t* и у 2012. години 595.495 *t*. Према наведеним подацима пад производње у 2011. години је значајан у односу на 2010. годину и она је мања за 37.892 *t* или 5,12 %. Пад производње у 2012 години у односу на 2010 годину је још већи и производња је мања за 144.051 *t* или 19,48 %.

Стратегијом развоја пољопривреде Републике Српске до 2015. године је предвиђено да се садашња производња пшенице и кукуруза повећа до 2015. године на укупну количину од 1.200.000 *t* (пшеница 300.000 *t*, а кукуруза 900.000 *t*).

Истраживања су показала да складишних капацитета у Републици Српској је мањак. У 2010. години остварена је производња

зрнастих пољопривредних производа од 739.546 t и остварен је вишак производње у односу на складишне капацитете од 421.570 t. У 2011. години остварен је вишак зрнастих пољопривредних производа од 383.678 t, а у 2012. години остварен је вишак 277.519 t.

Таб. 2. Производња зрнастих пољопривредних производа у 2010., 2011. и 2012. години

Production of grainy agricultural products in 2010, 2011 and 2012

Ред. бр. No.	Врста производа <i>Type of product</i>	Количина зрнастих пољо. производа у (t) <i>Quantity of grainy agricult. products in (t)</i>		
		2010.	2011.	2012.
1.	Кукуруз / <i>Corn</i>	600.919	538.496	378.714
2.	Пшеница / <i>Wheat</i>	84.647	131.422	148.855
3.	Јечам / <i>Barley</i>	31.580	42.123	40.653
4.	Овас / <i>Oat</i>	13.495	19.030	18.609
5.	Соја / <i>Soy</i>	5.484	4.531	4.005
6.	Рај / <i>Rye</i>	3.421	4.112	4.659
Укупно / <i>Total</i>		739.546	701.654	595.495

Закључак

Након анализе може се закључити да постојећи складишни капацитети, који износе укупно 317.976 t, нису довољни за задовољење постојећих потреба за складиштење зрнастих пољопривредних производа, које износе преко 700.000 t, а Стратегијом развоја пољопривреде Републике Српске до 2015. године је предвиђено да исте износе укупно 1.200.000 t. Због тога је потребно обезбиједити значајна финансијска средства за изградњу нових складишта, како би се задовољиле потребе Републике Српске за складиштење тржишних вишкова зрнастих пољопривредних производа, за шта је потребно учешће и државе

Због недовољних складишних капацитета, тржишни вишкови зрнастих пољопривредних производа се чувају у складиштима на краћи временски период, како би се могао обезбиједити кантинуирани пријем ових производа. Са друге стране, овакво стање утиче на то, да центри морају да зрнасте пољопривредне производа или да прерађују или да продају, како би се обезбиједио довољан простор за складиштење.

Литература

- Бабић, Љиљана и Бабић, М. (2000). Сушење и складиштење. Пољопривредни факултет, Универзитет у Новом Саду.
- Татомировић, М. и Велимировић, С. (1977.) Паковање, транспорт и складиштење производа. Средства интегралног транспорта. Пољопривредни факултет, Универзитет у Београду.
- Бабић, Љиљана, Бабић, М. и Раилић, Б. (2000). Мали центри за сушење и складиштење зрна. *Агрознање*, 1(2), 79-89.
- Републички завод за статистику РС. (2010). *Статистички годишњак РС за 2010. годину*.
- Републички завод за статистику РС. (2011). *Статистички годишњак РС за 2011. годину*.
- Републички завод за статистику РС. (2012). *Статистички годишњак РС за 2012. годину*.

Примљено: 11. мај 2015.

Одобрено: 25. мај 2015.

Analysis of the Storage Space in Republic of Srpska in Order to Increase Agricultural Production

Stevan Trivković¹, Borislav Railić², Zoran Maličević²

¹*Inspectorate of the Republic of Srpska, Banja Luka, BiH*

²*Faculty of Agriculture, University of Banja Luka, Republic of Srpska, BiH*

Abstract

In this analysis we examined current situation of the storage space with reference to storage capacity in Republika Srpska for store of grainy agricultural products. Special attention was devoted to the construction time, storage type and storage capacity up till and over 1000 t. The research included the production of the grainy agricultural products for 2010 and 2011. After the systematization, classification and establishing the production amount of the grainy agricultural products the analysis of the possibility to increase the production with reference to storage capacity was made. The aim of the study was to determine the possibility to increase the production of grainy agricultural products depending on the storage capacity of existing storage capacity. Studies are showing that Republika Srpska dispose with storage capacity of 317.976 t in total (storage capacity in total is referring on storages, which have storage capacity over 1.000 t) and that Republika Srpska needs to have bigger storage capacity in order to increase agricultural production. This statement is confirmed by following facts: production of grainy agricultural products in 2010. was 739.546 t - missing storage capacity for 421.570 t; production of grainy agricultural products in 2011 was 701.645 t - missing storage capacity for 383.678 t and production of grainy agricultural products in 2012 was 595.495 t which means that it was missing 277.519 t of storage capacity.

Key words: storage capacity, grainy agricultural products

Zoran Maličević
E-mail address: zoran.malicevic@agrofabl.org

Received: May 11, 2015
Accepted: May 25, 2015